

DOI 10.37491/UNZ.84.16
УДК [341.232.3:620.92](094)

Юрій ПРИСЯЖНЮК¹

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВ У ГАЛУЗІ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Розглянуто сучасний стан міжнародно-правового регулювання відносин щодо відновлюваної енергетики, окреслено потребу в аналізі динаміки формування правил поведінки держав, що закріплюються в різноманітних джерелах, зокрема ті, що закріплені у ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН, а також значний масив норм, які в міжнародному праві отримали назву «м'якого права». Показано, що у вітчизняній доктрині міжнародного права досить поширеним є погляд, згідно з яким «основними джерелами норм так званого «м'якого права» є резолюції міжурядових організацій системи ООН і її органів, насамперед Генеральної Асамблеї ООН, політичні акти регіональних конференцій і організацій, інші міжнародні акти, прийняті державами, міжурядовими організаціями, що мають не юридичний, а морально-політичний характер. Проаналізовано процес становлення міжнародної нормативної бази у сфері відновлюваної енергетики, який показує, що розвиток міжнародної політики і «м'якого права» в означеній сфері пройшов чотири умовні етапи: становлення загальних принципів співробітництва; впровадження концепції сталого розвитку в міжнародно-правове середовище; визнання енергетики складником сталого розвитку; започаткування ініціативи ООН «Стала енергетика для всіх». Зауважено, що, попри

¹ аспірант,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
prysiazhniuk.yuriy@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-4582-990X>.

всі зусилля, на сьогодні частка нових і відновлюваних джерел енергії в глобальному енергетичному балансі залишається вкрай низькою. Посилаючись на цей факт, Генеральна Асамблея закликає до вжиття заходів щодо забезпечення економічної ефективності використання таких видів енергії. Зазначено, що в масиві норм міжнародного права, які прямо чи опосередковано стосуються сфери відновлюваної енергетики, переважну частину утворює сукупність норм «м'якого права». Показано, що світові держави прагнуть до співпраці через роботу спеціалізованих міжнародних організацій, які покликані для впровадження виробництва відновлюваних джерел енергії. Зосереджено увагу на Міжнародне агентство з відновлювальної енергетики (IRENA), заснування якого, звичайно, є потрібним шляхом у впровадженні відновлюваної енергетики, оскільки рекомендаційний характер цих міжнародних організацій не сприяє позитивній меті такої співпраці. З метою об'єднання міжнародно-правового регулювання відновлюваної енергетики потрібно розробити загальну міжнародно-правову базу в цій галузі з обов'язковим дотриманням правових норм усіх учасників.

Ключові слова: відновлювана енергетика, сонячна енергетика, вітрова енергетика, енергоспоживання, «м'яке право», IRENA.

Стан довкілля погіршується внаслідок впливу безлічі чинників як природного, так і антропогенного походження, що в підсумку призводить до теплового забруднення планети, «парникового ефекту», «кисневого голодування», спричиняє виснаження озонового шару, колосальні забруднення токсинами хімічних речовин та радіонуклідами, скорочення біологічного різноманіття, кислотні дощі, і ще багато негативу, заподіяного суспільством за цивілізаційні вигоди [1].

Проблема подолання наслідків зміни клімату є проблемою всіх держав і давно перебуває в полі зору міжнародної спільноти. Екологічно орієнтована трансформація світової системи споживання енергії та відносин, які їх зумовлюють, визначена як одне з визначальних завдань сталого розвитку. Його виконання вимагає об'єднання старань держав, завдань поглиблення взаємної довіри і підвищення відповідальності. Виконати таке завдання неможливо без залучення фахівців з міжнародного права, залучення певних суб'єктів та інституцій.

Проблема розвитку альтернативної енергетики в різних державах та в Україні у своїх працях висвітлювали Г. М. Бабієв, Б. І. Бондаренко, Р. М. Буквич, О. Ф. Буткевич, Ю. О. Віхорев, В. В. Володин, Г. Г. Гелетуха, І. В. Діак, Д. В. Дероган, І. В. Замула, А. В. Кирейцева, П. П. Кучерук, Е. Н. Олейник, А. В. Трибой, А. К. Шидловський, Л. С. Юдасин.

Мета статті — оцінити тенденції і перспективи розвитку різноманітних аспектів, пов'язаних із регулюванням відносин у сфері відновлювальної енергетики.

Налагодження міжнародної співпраці для вирішення міжнародних проблем соціального, культурного, економічного і гуманітарного призначення є кардинальною метою; роботи ООН від часу її заснування в 1945 році: ст. 13 Статуту ООН зобов'язує Генеральну Асамблею посприяти міжнародній співпраці в окреслених сферах, організовуючи дослідження і даючи рекомендації [2, с. 15–16]. Виходячи зі змісту ст. 13 Статуту ООН, резолюції і маніфест, ухвалені Генеральною Асамблеєю, не можуть мати юридичну основу, тому Генеральна Асамблея не надає нормам обов'язкового виконання, за винятком окремих випадків (стосовно обмеженого кола питань). За ухвалені резолюції Генеральною Асамблеєю можуть виконувати додаткову роль у ході створення правових норм. Таке сприяння особливо необхідне при утворенні нових об'єктів правового регулювання. Генеральна Асамблея першою визнала необхідність освоєння нових джерел енергії і створення єдиної міжнародно-правової основи для їх отримання і впровадження. Відновлювані джерела енергії опинилися в полі зору міжнародного права, дякуючи активній роботі ООН у напрямі пошуку нових рішень для удосконалення механізмів отримання енергії [3].

Першим кроком, який зробила ООН у напрямі створення підходів у регулюванні проблем, щодо використання відновлюваних джерел енергії, була резолюція стосовно освоєння нетрадиційних джерел енергії, ухвалена і прийнята в 50-ті роки.

З пожвавлення цієї співпраці постало завдання міжнародно-правового регулювання відносин у галузі відновлюваної енергетики, формування чітких правил поведінки держав, їх закріплення в різноманітних джерелах. Такими джерелами формально визнані насамперед ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН, а також велика кількість норм, які в міжнародному праві називають «м'яке право». У вітчизняній теорії міжнародного права досить розповсюдженою є думка, що «основними джерелами норм «м'якого права» є ухвала міжурядових організацій ООН та її органів, передусім «Генеральної Асамблеї ООН, політичні постанови регіональних конференцій і організацій, та міжнародні ухвали, затверджені урядами країн, міжурядовими організаціями, що мають не правовий, а морально-політичний зміст» [4, с. 180].

Міжнародно-правове регулювання проблем відновлюваних джерел енергії охоплює різні напрями міжнародного співробітництва, а саме охорони природного середовища, регулювання енергетичних та економічних взаємин країн. Відповідно до інтенсивності розвитку цих напрямів формувалася правова база у сфері відновлюваної енергетики.

На підставі аналізу вироблення міжнародної нормативної бази в галузі відновлюваної енергетики в розвитку міжнародної політики в названій галузі можна виокремити чотири етапи:

- 1) формування загальних принципів співпраці (1972–1991 рр.);
- 2) упровадження ідеї сталого розвитку в міжнародно-правове поле (1992–2001 рр.);
- 3) сприймання енергетики невід'ємною частиною сталого розвитку (2002–2010 рр.);

4) втілення в життя запропонованої ООН «Сталої енергетики для всіх» (SE4ALL) (2011–2030 pp.) [5, с. 29].

Чинником, який спонукав міжнародне співтовариство адекватно оцінити відновлювальні джерела енергії, стала нафтова криза 1973 року [6, с. 27–30]. Водночас М. В. Чіпко аргументовано доводить, що пошук відновлюваних джерел енергії людство розпочало ще з 50-х років ХХ ст. З урахуванням ролі ООН у налагодженні міждержавної співпраці у сфері відновлювальної енергетики дослідниця виокремлює п'ять етапів становлення цієї співпраці:

- 1) збір інформації про існуючі ВДЕ (переважно цим питанням займалась соціальна і економічна рада ООН) (1956–1967 pp.);
- 2) проведення перших конференцій для обговорення питань упровадження новітніх видів енергії (1961–1977 pp.);
- 3) залучення органів ООН — Генеральної Асамблеї, до шукання нових варіантів освоєння ВДЕ (1977–1992 pp.);
- 4) участь органів ООН у проєктах отримання відновлювальної енергетики (1992–2010 pp.);
- 5) створення спеціалізованої організації ІРЕНА (після 2010 року) [7, с. 7–8].

Екологічно орієнтована енергетика, спираючись на ідейний задум сталого розвитку (основи ідеї сталого розвитку заклав В. І. Вернадський) [8], охоплює великий спектр відносин, що охоплює використання екологічно безпечних і чистих джерел енергії, енергоефективного використання традиційних джерел і розвиток нових джерел енергії [9].

Багато норм міжнародно-правової основи, за К. А. Бекашевою, зі сфери відновлюваної енергетики мають рекомендаційний зміст і є нормами «м'якого права», про що свідчать вислови на зразок «застосовувати необхідні заходи», «прагнути до реалізації», «сприяти розвитку або реалізації» тощо [10, с. 384].

«М'яке право», концепція якого сформувалася в основному у 70-х роках ХХ ст. у західноєвропейській правовій школі і не залучена до норм міжнародного права, — це окреме явище, водночас тісно з ним пов'язане. Від самого початку свого існування воно застосовувалось як засіб регулювання міжнародних відносин, що дало змогу минути міжнародно-правової відповідальності [11, с. 46].

І хоча сьогодні норми «м'якого права» набули широкого вжитку, в теорії міжнародного права і до сьогодні не знайдено єдиного методу щодо визнання обов'язковості/необов'язковості їх норм. Жваві дискусії точаться й навколо визначення самого поняття «м'яке право»: одні заперечують існування такого права, інші, навпаки, вважають його джерелом міжнародного права.

Серед других і Х. Хілленберг, який зауважує, що норми «м'якого права» мають дійсно правничу основу, а не політичну чи етичну, і тому є загальновизнаними. До норм «м'якого права» належать:

- 1) міжнародні угоди, які були підписані не як договори, отже, не керуються Віденською конвенцією щодо міжнародних угод, але мають неабиякий вплив у міжнародних відносинах;

2) постанови міжнародних організацій [12, с. 505].

Р. Бекстер серед джерел «м'якого права» виокремлює:

1) *pactum de contrahendo* — це твердження міжнародних договорів, що потребують уточнення в подальших угодах;

2) «несамовиконувани» пункти міжнародного договору, які вимагають подальшого погодження для надання їм чинності, а також змісту договорів, що не відповідають правовим нормам, які є обов'язковими до виконання;

3) заяви, підсумкові акти, постанови та інші види погодження, які певним чином впливають на прийняття рішень державою чи особою, навіть при тому, що їх правові норми не є номінально обов'язковими [13].

Водночас, на думку І. І. Лукашука, не підлягає сумніву, що існування наведених норм дає можливість окреслити спільне скерування співробітництва, мету країн-учасниць договірних відносин, на основі яких сторони повинні виконувати конкретні правила згідно з договорами [14, с. 124–127].

Ф. Снайдер називає норми «м'якого права» як правила поведінки, які, загалом, не мають обов'язкового юридичного виконання, але, попри це, мають практичний ефект [15, с. 2].

З часом норми «м'якого права» можуть мати юридичну силу в нормах державного і нормах міжнародного права. До прикладу, є Загальна декларація з прав людини 1948 р. [16], яка на початках мала тільки рекомендаційний характер, але Міжнародна конференція ООН з прав людини прийняла рішення у 1968 році, що Декларація «має обов'язки для всіх членів міжнародного співтовариства». Надалі Декларація стала основою для двох договорів ООН з прав людини — Міжнародного договору про економічні, соціальні та культурні права і Міжнародного договору про громадянські і політичні права. Норми «м'якого права» сприяють еволюції міжнародного права, збагачують його і розширюють його можливості.

В останні десятиліття норми «м'якого права» є особливо затребуваними у стратегічних галузях народного господарства, в яких держава прагне перебрати собі виключне право запровадження обов'язкових правил гри. Наприклад, багатогранне використання норм «м'якого права» в енергетичній галузі ґрунтується на тому, що держави відрізняються рівнем економічного розвитку, за ступенем забезпечення природними ресурсами, станом навколишнього природного середовища тощо.

Українські дослідники до «основних джерел норм так званого «м'якого права» відносять ухвали міжурядових організацій держав-членів ООН, особливо Генеральної Асамблеї ООН, політичні програми регіональних організацій і конференцій, інші міжнародні постанови, ратифіковані державами, міжурядовими організаціями, які мають не правовий, а морально-політичний зміст [4, с. 180].

Покладаючись на особливе регулювання суспільних відносин між суб'єктами міжнародного права, норми «м'якого права» можуть одночасно мати різний зміст: з одного боку — це норми поведінки, що не мають юридичних правил, відповідно, не несуть правової відповідальності за їх порушення, а з другого — сприяють умовам для створення звичаєвого права в цій галузі, а саме — відображають правову практику держав [17, с. 125].

Попри інтенсивний хід укладання міжнародних договорів і становлення звичаєвих норм, у сучасних міжнародних відносинах у галузі відновлюваних джерел енергії збільшується значення норм «м'якого права». Це зумовлено багатьма чинниками, зокрема: економічними (різниця в економічному розвитку країн; різна власність, від суспільної до приватної, на природні надра; своєрідність національних господарських систем, які збагачуються в основному за рахунок жажливої експлуатації паливних вуглецевих джерел енергії); політичними (нестабільність у галузі міжнародних відносин, яка сприяє кризі енергетичної безпеки в деяких країнах; спроба деяких держав зберегти домінування за рахунок важелів впливу: постачання енергоносіїв реципієнтам); енергетичними (домінування в експорті енергоносіїв у глобальних масштабах для отримання енергії; бідність країн, що розвиваються, на енергетичні ресурси); ідеологічними (невиправдане виробництво, що ігнорує залежність економічного, іншого розвитку від забруднення навколишнього середовища; непродуктивність і висока вартість відновлюваних технологій) тощо.

Коли створювалася Міжнародна агенція з відновлюваних джерел енергії (IRENA) для надавання інформації, аналітики про поновлювальну енергетику, консультування і підтримку країн у національних зусиллях, популяризації соціальних, екологічних та економічних переваг відновлювальної енергетики, співробітництва та партнерства для підтримки використання всіх форм відновлювальних джерел енергії [18], панувала думка, що вона виконуватиме велику частину координації різної роботи стосовно розвитку відновлюваної енергетики. Але на своїх сесіях Генеральна Асамблея далі продовжує заслуховувати доповіді Генерального Секретаря, щодо освоєння нових і відновлюваних джерел енергії. Згідно з цими доповідями ухвалюються певні постанови. Вони зазвичай мають зміст порядку денного чергової конференції, важливі питання подальшого розвитку і використання відновлювальних джерел енергії і зміст координації прагнень ООН у цій галузі. У період від 1996 до 2005 року невід'ємним складником цих резолюцій були питання про визнання Всесвітньої програми різними державами, зокрема в Україні була прийнята Комплексна державна програма енергозбереження (КДПЕ) [19]. З 2012 року почалася нова фаза роботи ООН в отриманні, регулюванні й використанні альтернативної енергетики. Генеральна Асамблея у грудні 2012 року прийняла рішення щодо визнання 2014–2024 рр. десятиліттям «Стійкої енергії для всіх» («*Sustainable Energy for All*»), маючи на меті використання всіх видів енергії [20].

Попри всі зусилля, на сьогодні відсоток відновлюваних джерел енергії у світовому енергетичному балансі залишається дуже низьким. Спираючись на це, Міжнародне Агентство (IRENA) розробило Дорожню карту для збільшення удвічі відсотку відновлюваних джерел енергії в спільному виробництві та використанні енергії (з 18% до 36 %) [21, с. 6] і підвищення показників енергетичної ефективності. До цієї ініціативи приєдналося багато держав, зацікавлених у створенні умов, сприятливих для освоєння альтернативної енергії. Багато міжурядових і неурядових міжнародних організацій, а також приватний бізнес започаткували спеціальні заходи

щодо досягнення цієї мети, і країни почали вносити зміни до чинного національного законодавства в енергетичній галузі.

ООН продовжує надавати підтримку розвитку альтернативній енергетиці і прискоренню ходу втілення новітніх технологій у масове промислове виробництво. Крім питань загального характеру, Генеральна Асамблея ООН зосереджує увагу на проблемах енергетичного сектора, наприклад, на транспортуванні енергоресурсів з розвинених країн до країн, що розвиваються.

У цій галузі існує багато невирішених технічних і юридичних питань, зокрема:

- 1) потреба в єдиному міжнародно-правовому регулюванні;
- 2) труднощі щодо транзиту енергоресурсів, будівництва підводних трубопроводів і їх захисту у Світовому океані. Значущість цих питань відображена в постанові Генеральної Асамблеї «Надійний і стабільний транзит енергії і його роль у забезпеченні сталого розвитку та міжнародного співробітництва» № 63/210 (2009), скерованої на прискорення міжнародної співпраці з транзитом енергії на різні відстані [22].

Актуальними на сьогодні залишаються проблеми боротьби із забрудненням природного середовища, недостатністю, а іноді — і відсутністю енергетичних ресурсів. Рішення Генеральної Асамблеї мають служити основою для забезпечення міжнародної співпраці з метою ліквідації глобальних перешкод шляхом отримання енергії з нетрадиційних джерел. Постанови Генеральної Асамблеї показують роль ООН з важливих енергетичних проблем, а також вказують напрям розвитку міжнародно-правового забезпечення в галузі використання відновлюваних джерел енергії. Однак для того, щоб перехід до відновлюваної енергетики набув глобальних масштабів, необхідна ефективна співпраця держав на постійній організаційній основі. Тривалий час співпраця країн у галузі відновлюваної енергетики мала епізодичний характер та відбувалася досить стихійно, що зумовило її фрагментарність та спонукало до пошуку шляхів її вдосконалення з метою оптимізації виконуваних робіт різними організаціями, уникнення їх дублювання [23, с. 27–28].

Сучасні міжнародні організації, які формують інституційний механізм міжнародного співробітництва у галузі відновлюваної енергетики, є різними за статусом та функціями.

За функціональною спрямованістю О. С. Кучик поділяє міжнародні організації на організації загальної і спеціальної компетенції [24]. Організації загальної компетенції у своїй роботі мають велике поле діяльності питань і напрямів. Неординарною тут є ООН, робота якої охоплює такі галузі: безпеки, політики, екології, юриспруденції тощо. Її органи виконують різні функції, зокрема обговорення різних актуальних питань: науково-дослідні, консультативні, регулятивні, технічної допомоги та багато інших [24].

Згідно зі Статутом ООН, ст. 104 визначає, що: «Організація Об'єднаних Націй користується на території кожного зі своїх Членів правоздатністю, необхідною для виконання її функцій і досягнення її мети».

Велика кількість регіональних організацій, особливо інтеграційних економічних об'єднань, має різнофункціональний зміст співпраці. До прикладу, до функцій ЄС належать регулювання економіки загалом, митне регулювання. Організаціями спеціальної компетенції є міжнародні організації, де одна з ролей є головною, визначальною, а решта (якщо вони є) — допоміжні. Зазвичай це організації, які поєднують виробництво і торгівлю, щоб ефективно реалізовувати свій товар, до прикладу, ОПЕК. Торгівля відіграє визначальну роль у Світовій організації торгівлі (СОТ); роль Світової туристської організації полягає у сприянні розвитку міжнародного туризму [4, с. 180].

Відновлювані джерела енергії в міжнародному праві з'явилися завдячуючи ООН у зв'язку з переходом на альтернативні види енергії.

На підставі аналізу становлення міжнародної нормативної бази у сфері відновлюваної енергетики виділено низку етапів — від формування загальних принципів співпраці до впровадження концепції сталого розвитку в міжнародно-правове середовище і визнання енергетики невід'ємним складником сталого розвитку та втілення в життя ініціативи ООН «Стала енергетика для всіх».

Акти міжнародно-правової бази зі сфери відновлюваної енергетики мають рекомендаційний характер і є нормами «м'якого права», яке застосовувалось як засіб регулювання міжнародних відносин, що дало змогу уникнути міжнародно-правової відповідальності.

Інституційний механізм міжнародної співпраці в галузі відновлюваної енергетики формують міжнародні організації, зокрема ІРЕНА. Пожвавлення діяльності міжнародних організацій загальної спрямованості (компетенції) у сфері відновлюваних використання джерел енергії припала на 80-ті роки ХХ ст. та відбувалося або в зв'язку з виконанням ними екологічних завдань (деякі спеціалізовані природоохоронні установи і програми ООН), або це стало новим напрямом діяльності міжнародних організацій паливно-енергетичного комплексу (ОПЕК, МЕА) [25, с. 10].

Список використаних джерел

1. *Маляренко В. А., Лисак Л. В.* Енергетика, довкілля, енергозбереження / під заг. ред. В. А. Маляренка. Харків : Рубікон, 2004. 368 с.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. *United Nations Information Centres*. URL : <https://bit.ly/3tjYi0R>.
3. The International Energy Charter, Consolidated Energy Charter Treaty with Related Documents. *Energy Charter*. URL : <https://bit.ly/3xub7ar>.
4. *Буткевич В. Г., Мицук В. В., Задорожній О. В.* Міжнародне право. Основи теорії / за ред. В. Г. Буткевича. Київ : Либідь, 2002. 608 с.
5. *Bruce S.* International Law and Renewable Energy: Facilitating Sustainable Energy for All? *Melbourne Journal of International Law*. 2013. Vol. 14 (1). P. 18–53.
6. The History of the International Energy Agency / ed. by R. Scott ; OECD/IEA. Volume I. Origins and Structures of the IEA. Paris : OECD Publications, 1994. 427 p.
7. *Чинко М. В.* Міжнародно-правове регулювання співробітництва держав у сфері використання відновлюваної енергетики. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Одеса, 2017. 27 с.

8. Цebro O. B. Вчення В. І. Вернадського про ноосферу як база для інноваційного забезпечення екологічного розвитку регіонів (ноорегіонів). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2017. Том 28 (67). № 1. С. 5–10.
9. Білоцький С. Д. Міжнародно-правові засади та інституційні механізми регулювання відносин у сфері екологічно орієнтованої енергетики. Одеса : Фенікс, 2015. 546 с.
10. Международное публичное право / под ред. К. А. Бекяшева. Москва : Проспект, 2003. 779 с.
11. Полтавцева А. С. «М'яке право» як універсальний регулятор міжнародних відносин. *Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. С. Казанського* : матеріали четвертої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 8–9 листопада 2013 р.). Одеса, 2013. С. 46–49.
12. Hillgenberg H. A Fresh Look at Soft Law. *European Journal of International Law*. 1999. Vol. 10. № 3. P. 499–515. <https://doi.org/10.1093/ejil/10.3.499>.
13. Baxter R. International Law in «Her Infinite Variety». *International and Comparative Law Quarterly*. 1980. Vol. 29. Issue 4. P. 549–566. <https://doi.org/10.1093/iclqaj/29.4.549>.
14. Лукашук И. И. Нормы международного права в международной нормативной системе. Москва : Спарк, 1997. 322 с.
15. Snyder F. Soft law and institutional practice in the European Community. *Working Paper, European University Institute Law*. 1993/05. URL : <https://bit.ly/3xuaLAD>.
16. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Стр. 89. Ст. 3103.
17. Щокін Ю. В. Міжнародно-правовий звичай: проблеми теорії і практики. Харків : Право, 2012. 456 с.
18. International Renewable Energy Agency (IRENA). URL : <https://bit.ly/3NsOTfy>.
19. Про Комплексну державну програму енергозбереження України. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.02.1997 р. № 148. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://bit.ly/3mq2V5z>.
20. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control) Text with EEA relevance (OJ L 334, 17.12.2010, p. 17–119). *EUR-Lex*. URL : <https://bit.ly/3zlcydM>.
21. Гелетуха Г. Г., Железна Т. А., Праховнік А. К. Аналіз енергетичних стратегій країн ЄС та світу і ролі в них відновлювальних джерел енергії. *Аналітична записка Біоенергетичної асоціації України*. № 13. 2015. 35 с. *UABIO — Біоенергетична асоціація України*. URL : <https://bit.ly/3GVS2C5>.
22. Reliable and stable transit of energy and its role in ensuring sustainable development and international cooperation. A/RES/63/210. Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2008. *Official Documents System of the United Nations*. URL : <https://bit.ly/3MhhLpG>.
23. Citelli M., Barassi M., Belykh K. Renewable Energy in the International Arena: Legal Aspects and Cooperation. *Groningen Journal of International Law*. 2014. Vol. 2. № 1: Energy & Environmental Law. P. 1–32. <https://doi.org/10.21827/5a86a7c841628>.
24. Міжнародні організації / О. С. Кучик, І. Р. Суховолець, А. Б. Сельмах та ін. 2-е вид. Київ : Знання, 2007. 749 с.

25. Global governance — the rise of non-state actors. A background report for the SOER 2010 assessment of global megatrends / European Environment Agency. *EEA Technical report*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. No 4. 24 p.

Надійшла до редакції 12.11.2021

Yurii PRYSIAZHNIUK

Ivan Franko National University of Lviv

International Legal Regulation of Cooperation of States in the Field of Renewable Energy

The current state of international legal regulation of relations of renewable energy is considered, the need to analyse the dynamics of the formation of rules of conduct of states, which are enshrined in various sources, including those enshrined in Art. 38 of the Charter of the International Court of Justice, as well as a significant array of rules, which international law has been called «soft law». It is shown that in the domestic doctrine of international law is quite a common to view that the main sources of so-called «soft law» are resolved of intergovernmental organizations of the UN system and its offices, especially the UN General Assembly, political acts of regional conferences, and organizations, others international acts adopted by states, intergovernmental organizations, which are not legal but moral and political in nature. The process of formation of the international regulatory framework in the field of renewable energy is analysed, which shows that the development of international policy and «soft law» in this area has gone through four conditional stages: the formation of general principles of cooperation; introduction of the concept of sustainable development in the international legal environment; recognition of energy as a component of sustainable development; launch of the UN Sustainable Energy for All initiative. It is noted that despite all efforts, the share of new and renewable energy sources in the global energy balance remains extremely low. Referring to this fact, the General Assembly calls for measures to be taken to ensure the cost-effective use of such types of energy. It is noted that in the array of norms of international law, which directly or indirectly relate to the field of renewable energy, the vast majority is a set of rules of «soft law». It is shown that the world powers seek to cooperate through the work of specialized international organizations that are designed to introduce the production of renewable energy sources. The focus is on the International Renewable Energy Agency (IRENA), the establishment of which is, of course, a necessary way to implement renewable energy. Because the recommendatory nature of these international organizations does not contribute to the positive purpose of such cooperation. In order to unify the international legal regulation of renewable energy, it is necessary to develop a common international legal framework in this area with mandatory compliance with the legal norms of all participants.

Keywords: *renewable energy, solar energy, wind energy, energy consumption, soft law, IRENA.*